

HISTORIE: Před 79 lety byla prolomena blokáda Leningradu

- CZ24 News | 28. ledna 2023

27. ledna 1944 došlo během 2. světové války k osvobození ruského města Leningrad. Po téměř 900 dnech byla prolomena blokáda ze strany německých a finských nacistických vojsk. V důsledku blokády zemřelo celkem přes 1 milion lidí.

Útok na Leningrad

Útok na Leningrad představoval v rámci Operace Barbarossa (plán napadení Sovětského svazu nacistickým Německem) důležitý cíl. Útok na celé frontě začal 22. června 1941 a přes odpor sovětských pohraničních jednotek zaznamenal Wehrmacht významný postup. Rychlý postup na severovýchod mohl úspěšně pokračovat i díky tomu, že v Pobaltí byla poměrně hustá silniční síť, což umožňovalo rychlé přesuny německých tankových a motorizovaných jednotek. Sovětská obrana se na přelomu června a července zkonsolidovala a připravila se k obraně na Stalinově linii, která ležela na staré ruské hranici. O tuto linii se vedly tvrdé boje, avšak Němci ji dokázali prorazit.

Mobilizace v Leningradě v létě 1941; Foto: Wikimedia Commons

Mezitím došlo k útoku Finska na Leningrad ze severu, ale Finové postoupili pouze ke Stalinově linii a tam se zakopali. Tvrdé boje Rudé armády s Wehrmachtem a jednotkami Waffen-SS pokračovaly na přístupech k Leningradu během července a srpna. Počátkem září stanuly německé jednotky již před vnějším leningradským opevněním, o které se rozhořely prudké boje. Dne 8. září 1941 se však německým jednotkám podařilo uzavřít kruh kolem města, které zůstalo přístupné pouze ze vzduchu nebo přes vody Ladožského jezera. Tento den se tak považuje za datum zahájení blokády Leningradu. Prudké útoky na město dále pokračovaly a situace obránců byla velmi kritická. 12. září 1941 přišla zpráva z německého hlavního stanu, že Leningrad nemá být obsazen, ale jen obklíčen.

Obležení města

Město Leningrad bylo obleženo německými a finskými vojsky téměř 900 dnů. Nad městem docházelo k urputným leteckým soubojům, do boje se zapojili i námořníci z vyřazených lodí, včetně revolučního křižníku Aurora. Hitler používal ke zničení města jakýchkoliv prostředků včetně toho, že v některých dnech na něj nasměroval přes 1000 bombardérů současně. I když německé jednotky do města nikdy nevstoupily, byly ztráty na lidských životech v obleženém městě ohromné. Zahynulo přes půl milionu civilistů. Okupační vojska tehdy vyplenila blízká, historicky významná města.

Oběti blokády jsou pohřbívány na hřbitově Volkovo, říjen 1942; Foto: RIA Novosti / Wikimedia Commons

V průběhu blokády se zásoby potravin v obleženém Leningradě rychle tenčily a došlo k prudkému snížení přidělů. V této chvíli závisel osud města na vodní trase přes Ladožské jezero. V důsledku blokády se denní dávky chleba snížily na 250 gramů pro dělníky a techniky a 125 gramů pro kancelářské pracovníky, rodinné příslušníky a děti, což stěží postačovalo k tomu, aby se normální člověk udržel při životě. V zimě 1941/1942 bylo město bez elektrického proudu. Dopravu na ulicích vyřadily silné mrazy a voda se musela přivážet ze zamrzlé řeky Něvy.

Nouzové zásobování

Německé vrchní velení ale nemělo Leningrad zcela obklíčen. Velké překážky – jezera, toky řek a bažiny, které v létě pomáhaly německé obléhací armádě, se v zimě, když Ladožské jezero a řeka Něva zamrzly, staly dobrými dopravními cestami a tedy obrovskými dírami v obklíčovací frontě. Těmito dírami pak bylo možné město stále zásobovat. Komisař pro obranu Ždanov nechal po příchodu zimy vybudovat na ledě Ladožského jezera „*Silnici života*“, silnici a železniční přípojku k Murmanské dráze. Po této ledové dráze bylo město zásobováno z východního břehu jezera.

Prolomení blokády

Rudá armáda se snažila po celou dobu blokády o osvobození města. V lednu roku 1942 se pokusila zaútočit na německé jednotky v prostoru Volchova a dostat tak město z kleští. Sovětský útok začal poměrně dobře, ovšem jednotky Wehrmachtu posílené o vojska Waffen-SS nakonec převzaly

iniciativu a sovětské jednotky obklíčily. Dílčí boje pokračovaly i v průběhu roku 1942, ale bez výrazných posunů na frontě. V roce 1943 se pokusila Rudá armáda pod velením G. K. Žukova dostat Leningrad z kleští znovu a začala podnikat protiútoky.

První z nich se uskutečnil 13. ledna 1943 v rámci sovětské Operace Jiskra. Němci byli nuceni vyklidit jižní břeh Ladožského jezera u Šlisselburgu a Rudé armádě se po urputných bojích podařilo prolomit blokádu pouze v úzké šíji ne širší než 20 kilometrů. Do Leningradu byla v tomto úzkém koridoru urychleně vybudována provizorní silnice i železnice, která byla 6. února 1943 uvedena do provozu. Díky ní se zvětšil příděl chleba pro dělníky z 250 g na 600 g a pro ostatní obyvatelstvo ze 125 g na 400 g na hlavu. Rudé armádě se však podařil dobýt právě jen tento úzký pás země, který byl ohrožován nepřátelským odstřelováním. Proto se sovětské vrchní velení rozhodlo k dalším útokům, které však kvůli silnému německému opevnění a vysokým ztrátám ztroskotaly. Ofenzíva byla proto koncem března 1943 ukončena a do konce roku probíhaly pouze dílčí místní boje.

Konečnou ofenzívou, díky níž došlo k definitivnímu prolomení blokády Leningradu, byla Leningradsko-novgorodská operace. V noci z 13. na 14. ledna 1944 zahájila Rudá armáda mohutnou dělostřeleckou přípravu, po které následoval útok tankových a mechanizovaných vojsk za masívní podpory letectva na vojska německé skupiny armád Sever. 27. ledna 1944 pak došlo ke konečnému prolomení fronty v důležitých komunikačních uzlech a blokáda Leningradu tak byla definitivně prolomena.

ZDROJ: Wikipedia.org

Zpracoval: Rudolf Hruboš